

Sprawa C-453/05

Volker Ludwig

przeciwko

Finanzamt Luckenwalde

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym
złożony przez Finanzgericht des Landes Brandenburg)

Szósta dyrektywa – Podatek VAT – Pojęcie „pośrednictwa w sprawach kredytów”

Streszczenie wyroku

1. *Postanowienia podatkowe – Harmonizacja ustawodawstw – Podatki obrotowe – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Zwolnienia przewidziane w szóstej dyrektywie*

(dyrektywa Rady 77/388, art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1)

2. *Postanowienia podatkowe – Harmonizacja ustawodawstw – Podatki obrotowe – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Zwolnienia przewidziane w szóstej dyrektywie*

(dyrektywa Rady 77/388, art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1)

1. Okoliczności, iż podatnik analizuje sytuację majątkową samodzielnie wyszukanych klientów w celu uzyskania dla nich kredytów, nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia istnienia usługi pośrednictwa kredytowego zwolnionej zgodnie z art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy 77/388 w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych, jeżeli usługa pośrednictwa kredytowego oferowana przez tego podatnika należy uznać za świadczenie główne, w stosunku do którego doradztwo majątkowe ma charakter pomocniczy z tym skutkiem, że to ostatnie dzieli los prawny pośrednictwa kredytowego. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy sytuacja taka ma miejsce w zawiśłym przed nim sporze.

(por. pkt 20 oraz pkt 1 sentencji)

2. Okoliczności, że podatnik nie jest związany umownie z żadną ze stron umowy kredytowej, do której zawarcia się przyczyni, oraz że nie kontaktuje się bezpośrednio z jedną z tych stron, nie stanowi przeszkody do tego, aby świadczyć on usługę pośrednictwa kredytowego, zwolnioną zgodnie z art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy 77/388 w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych.

Czynności zwolnione z opodatkowania na mocy art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy definiuje się ze względu na charakter świadczonych usług, a nie osobę je świadczącą lub ich odbiorcę. Przepis ten nie odnosi się bowiem w ogóle do tych ostatnich podmiotów. Stwierdzenie to zachowuje również aktualność w odniesieniu do charakteru stosunku między pośrednikiem a stronami umowy, ponieważ sformułowanie art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy nie zawiera żadnej wskazówki w tym zakresie.

Ponadto sformułowanie art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy nie wyklucza co do zasady tego, by na działano pośrednictwa składający się z różnych odrębnych usług, które mogą się

mieć w pojęciu „pośrednictwa w sprawie kredytów” w rozumieniu tego przepisu i korzystać z przewidzianego w nim zwolnienia. W tej sytuacji z zasady neutralności podatkowej wynika, że podmioty gospodarcze powinny mieć możliwość wyboru modelu organizacyjnego, który z czysto gospodarczego punktu widzenia byłby dla nich najbardziej odpowiedni, nie narażając się na to, że dokonane przez nie czynności nie będą objęte zwolnieniem z opodatkowania przewidzianym w tym przepisie.

(por. pkt 25, 26, 34, 35, 40 oraz pkt 2 sentencji)

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 21 czerwca 2007 r. (*)

Szósta dyrektywa – Podatek VAT – Pojęcie „pośrednictwa w sprawach kredytów”

W sprawie C-453/05

mając za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożonego przez Finanzgericht des Landes Brandenburg (Niemcy) postanowieniem z dnia 23 listopada 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 grudnia 2005 r., w postępowaniu:

Volker Ludwig

przeciwko

Finanzamt Luckenwalde,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešić i E. Levits
(sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: B. Fülöp, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 8 marca 2007 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu V. Ludwiga przez K. Landry’ego, Rechtsanwalt,

– w imieniu rządu niemieckiego przez C. Schulze-Bahr, działając w charakterze pełnomocnika,

- w imieniu rządu greckiego przez M. Apessosa oraz Z. Chatzipavlou, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Berguesa oraz J.-C. Graci?, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez D. Triantafyllou oraz W. Möllsa, działających w charakterze pełnomocników,

podjęwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii, wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 cz.?? B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, str.1, zwanej dalej „szóstą dyrektywą”), a w szczególności zawartego w nim pojęcia „pośrednictwa w sprawach kredytów”.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu zawisłego między V. Ludwigiem (zwanym dalej „skarżącym przed sądem krajowym”), doradcą majątkowym, a Finanzamt Luckenwalde (urzędem podatkowym w Luckenwalde) w przedmiocie odmowy przez ten ostatni zwolnienia od podatku obrotowego prowizji w kwocie netto 267 EUR, pobranej przez skarżącego przed sądem krajowym w pierwszym kwartale 2005 r.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Zgodnie z art. 2 pkt 1 szóstej dyrektywy opodatkowaniu podatkiem od wartości dodanej (zwanym dalej „podatkiem VAT”) podlega dostawa towarów lub świadczenie usług dokonywane odpłatnie na terytorium kraju przez podatnika działającego w takim charakterze.

4 Artykuł 13, zatytułowany „Zwolnienia na terytorium kraju”, stanowi:

„[...]”

B. Pozostałe zwolnienia

Nie naruszając innych przepisów Wspólnoty, państwa członkowskie zwalniają, na warunkach, które ustalają w celu zapewnienia właściwego i prostego zastosowania zwolnień od podatku i zapobiegania oszustwom podatkowym, unikaniu opodatkowania lub nadużyciom:

[...]

d) następujące transakcje:

1. udzielanie oraz negocjacje [pośrednictwo] w sprawach kredyt[ów], oraz zarządzanie kredytem przez osobę udzielającą go;

[...].

Uregulowania krajowe

5 Odpowiednie przepisy Umsatzsteuergesetz (ustawy o podatku obrotowym, BGBl. 1979 I, str. 1953), w wersji znajduj?cej zastosowanie w sprawie przed s?dem krajowym, s? sformu?owane w nast?puj?cy sposób:

„Paragraf 1– Czynno?ci podlegaj?ce opodatkowaniu

1) Podatkowi obrotowemu podlegaj? nast?puj?ce czynno?ci:

1. dostawy i inne ?wiadczenia dokonywane odp?atnie na terytorium kraju przez przedsi?biorc? w ramach jego przedsi?biorstwa.

[...]

Paragraf 4 – Zwolnienia dostaw i innych ?wiadcze?

Nast?puj?ce czynno?ci obj?te § 1 ust. 1 pkt 1 podlegaj? zwolnieniu:

[...]

8. a) przyznawanie kredytów i po?rednictwo kredytowe [...].

Post?powanie przed s?dem krajowym i pytania prejudycjalne

6 Skar??cy przed s?dem krajowym wykonuje samodzielnie dzia?alno?? doradcy maj?tkowego na rzecz spółki Deutsche Vermögensberatung AG (zwanej dalej „DVAG”) na podstawie umowy agencyjnej.

7 DVAG oferuje osobom prywatnym za po?rednictwem subagenta dzia?aj?cego w charakterze doradcy maj?tkowego ró?ne produkty finansowe, takie jak kredyty, których ogólne warunki wcze?niej ustalila z instytucjami kredytowymi.

8 W tym celu doradca maj?tkowy poszukuje w imieniu DVAG potencjalnych klientów, aby zaprosi? ich na rozmow? s?u??c? okre?leniu ich stanu maj?tkowego i ewentualnych potrzeb inwestycyjnych.

9 Po przeprowadzeniu, za pomoc? programu komputerowego udost?pnianego przez DVAG, analizy sytuacji maj?tkowej skontaktowanej w ten sposób osoby doradca proponuje jej produkty finansowe odpowiednie do jej potrzeb.

10 Je?li osoba decyduje si? na kredyt, doradca przygotowuje wi???c? ofert? i przesy?a j?, po podpisaniu przez klienta, do DVAG, która kontroluje jej prawid?owo??. Nast?pnie DVAG wysy?a ofert? do instytucji kredytowej, która mo?e j? zaakceptowa?, odrzuci? b?d? zmieni? jej warunki.

11 W przypadku zawarcia umowy DVAG otrzymuje od instytucji kredytowej prowizj?. DVAG wyp?aca j? z kolei doradcy maj?tkowemu b?d?cemu subagentem tytu?em wynagrodzenia za jego udzia? w zawarciu tej umowy, przy czym kwota prowizji zale?y od postanowie? umowy agencji. Sam klient nie wyp?aca ?adnej prowizji ani na rzecz DVAG, ani doradcy.

12 Doradca jest zobowi?zany do opieki nad klientami po zawarciu ka?dej umowy kredytowej.

13 Zgodnie z tym mechanizmem skarżący przed sądem krajowym otrzymał od DVAG, działając jako subagent, prowizję w kwocie netto 267 EUR za udział w zawarciu umowy kredytowej w pierwszym kwartale 2005 r. Oceniając, że wykonana przez niego czynność, za którą otrzymał określonej powyżej prowizji, jest zwolniona z podatku VAT na podstawie art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy, skarżący przed sądem krajowym zaskarżył do Finanzgericht des Landes Brandenburg (sąd do spraw podatkowych i celnych landu Brandenburgia) decyzję o pobraniu tego podatku w wysokości 16% przez niemiecki organ podatkowy.

14 W ramach tego postępowania Finanzgericht des Landes Brandenburg postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy ma miejsce usługa pośrednictwa w rozumieniu art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 dyrektywy 77/388/EWG gdy podatnik – ewentualnie reprezentowany przez subagenta – oferuje pozyskanym przez siebie klientom kredyty udzielane przez różnych kredytodawców, z którymi uzgodnił wcześniej ogólne warunki stosowane do jego klientów i od których otrzymuje prowizję za pośrednictwo w zakresie danego produktu, nawet jeżeli sam bada i analizował sytuację majątkową klientów, a także ich potrzeby osobiste i finansowe, czy też przeciwnie, jest to usługa zależna, pomocnicza względem świadczenia głównego, którym jest usługa finansowa nieobjęta zakresem zastosowania art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 dyrektywy 77/388/EWG?

2) Czy dla zwolnienia z podatku obrotowego pośrednictwa kredytowego na podstawie art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 dyrektywy 77/388/EWG wymagane jest, aby:

a) istniał bezpośredni stosunek umowny pomiędzy pośrednikiem a kredytobiorcą albo kredytodawcą oraz by

b) pośrednik kontaktował się nie tylko z kredytobiorcą, ale także z kredytodawcą, z którym sam powinien uzgodnić szczegóły umowy,

czy też przeciwnie, zwolnienie z podatku obejmuje również prowizję uzyskaną przez podatnika od głównego agenta, dla którego pracuje w charakterze subagenta i w imieniu którego występuje wobec klientów, tytułem wynagrodzenia za to, iż owi klienci podpisali umowy ze wskazanymi przez subagenta kredytodawcami, przy czym subagent nie kontaktuje się z kredytodawcą”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

15 Swoim pierwszym pytaniem sąd krajowy zmierza w istocie do ustalenia, która z czynności skarżącego przed sądem krajowym, to znaczy pośrednictwo kredytowe czy doradztwo majątkowe, jest decydująca dla kwalifikacji wykonywanej przez niego usługi na potrzeby zwolnienia przewidzianego w art. 13 cz. 1 lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy.

16 Z postanowienia odsyłającego wynika, że działając skarżący przed sądem krajowym polega, po pierwsze, na doradzaniu klientom w zakresie ich sytuacji majątkowej, a po drugie, na doprowadzeniu w razie takiej potrzeby do zawarcia przez nich umowy kredytowej. Za czynności skarżący przed sądem krajowym otrzymuje tytułem wynagrodzenia cz. 1 lit. d) pkt 1 dyrektywy 77/388/EWG przez instytucje kredytowe na rzecz DVAG, przy czym wynagrodzenie to zależy od tego, czy działając jako subagent DVAG, przyczyni się on do zawarcia umowy kredytowej między tymi instytucjami a wyszukanymi przez niego klientami.

17 Z art. 2 pkt 1 szóstej dyrektywy, który definiuje zakres zastosowania tej dyrektywy, wynika, że każde świadczenie powinno być zwykle uznawane za odrębne i niezależne oraz że czynność

z?o?ona z jednego ?wiadczenia w aspekcie gospodarczym nie powinna by? sztucznie rozdzielana, by nie pogarsza? funkcjonalno?ci systemu podatku VAT, co oznacza, i? nale?y poszukiwa? element?w charakterystycznych dla rozpatrywanej czynno?ci celem okre?lenia, czy podatnik zapewnia konsumentowi, rozpatrywanemu jako przeci?tny konsument, kilka odr?bnych ?wiadcze? g?ównych, czy jednolite ?wiadczenie (wyrok z dnia 25 lutego 1999 r. w sprawie C?349/96 CPP, Rec. str. I?973, pkt 29).

18 W tym kontek?cie jednolite ?wiadczenie ma miejsce zw?aszcza w przypadku, gdy kilka element?w nale?y uzna? za konstytutywne dla ?wiadczenia g?ównego, podczas gdy odwrotnie, jedno lub wi?cej ?wiadcze? powinno by? postrzegane jako jedno lub wi?cej ?wiadcze? pomocniczych dziel?cych los prawny ?wiadczenia g?ównego. Dane ?wiadczenie nale?y uzna? za pomocnicze wzgl?dem ?wiadczenia g?ównego, je?eli nie stanowi dla klient?w celu samego w sobie, lecz ?rodek s?u??cy jak najlepszemu skorzystaniu ze ?wiadczenia g?ównego (wyroki z dnia 22 pa?dziernika 1998 r. w sprawach po??czonych C?308/96 i C?94/97 Madgett i Baldwin, Rec. str. I?6229, pkt 24, oraz ww. wyrok w sprawie CPP, pkt 30).

19 Z jednej strony w sprawie przed s?dem krajowym okoliczno??, ?e DVAG i jej subagent otrzymuj? wynagrodzenie za wykonane przez nich ?wiadczenia wy??cznie pod warunkiem, ?e wyszukani przez nich klienci, którzy otrzymali porad? doradcy maj?tkowego, zawr? umow? kredytow?, sk?ania do postrzegania us?ugi po?rednictwa jako ?wiadczenia g?ównego, a us?ugi doradztwa jedynie jako ?wiadczenia pomocniczego. Z drugiej strony po?rednictwo kredytowe jawi si? jako ?wiadczenie decyduj?ce zarówno dla kredytobiorcy, jak i instytucji kredytowych, poniewa? dzia?alno?? doradztwa maj?tkowego ma miejsce jedynie w fazie wst?pnej i ogranicza si? do pomagania klientowi w wyborze tych spo?ród ró?nych produkt?w finansowych, które s? najlepiej dostosowane do jego sytuacji i potrzeb.

20 Zatem na pierwsze z przedstawionych pyta? nale?y odpowiedzie?, ?e okoliczno??, i? podatnik analizuje sytuacj? maj?tkow? samodzielnie wyszukanych klient?w w celu uzyskania dla nich kredyt?w, nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia istnienia us?ugi po?rednictwa kredytowego zwolnionej zgodnie z art. 13 cz??? B lit. d) pkt 1 sz?stej dyrektywy, je?li w ?wietle poprzedzaj?cych wskaz?wek interpretacyjnych us?ug? po?rednictwa kredytowego oferowan? przez tego podatnika nale?y uzna? za ?wiadczenie g?ówne, w stosunku do którego doradztwo maj?tkowe ma charakter pomocniczy z tym skutkiem, ?e to ostatnie dzieli los prawny po?rednictwa kredytowego. Do s?du krajowego nale?y ustalenie, czy sytuacja taka ma miejsce w zawis?ym przed nim sporze.

W przedmiocie pytania drugiego

Uwagi wst?pne

21 Nale?y przypomnie?, ?e poj?cia u?ywane do oznaczenia zwolnie?, o których mowa w art. 13 sz?stej dyrektywy, powinny by? interpretowane w sposób ?cis?y, poniewa? zwolnienia te stanowi? odst?pstwa od ogólnej zasady, zgodnie z któr? podatkiem VAT obj?ta jest ka?da us?uga ?wiadczona odp?atnie przez podatnika (wyroki z dnia 15 czerwca 1989 r. w sprawie 348/87 Stichting Uitvoering Financiële Acties, Rec. str. 1737, pkt 13 oraz z dnia 5 czerwca 1997 r. w sprawie C?2/95 SDC, Rec. str. I?3017, pkt 20).

22 Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że wspomniane zwolnienia stanowi pojęcie autonomiczne prawa wspólnotowego, które są unikatami rozbieżnymi pomiędzy państwami członkowskimi w stosowaniu systemu podatku VAT i które należą do sytuacji w ogólnym kontekście wspólnego systemu podatku VAT (wyroki z dnia 8 marca 2001 r. w sprawie C-240/99 Skandia, Rec. str. I-1951, pkt 23 oraz z dnia 3 marca 2005 r. w sprawie C-472/03 Arthur Andersen, Zb.Orz. str. I-1719, pkt 25).

23 Pojęcie „pośrednictwa” zawarte w art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 1–5 szóstej dyrektywy nie jest zdefiniowane przez tę dyrektywę. Trybunał orzekł już jednak w kontekście pkt 5 tego przepisu, że pojęcie to obejmuje działalność wykonywaną przez osobę pośredniczącą, która nie jest stroną umowy dotyczącej produktu finansowego i której działalność różni się od typowych świadczeń umownych wykonywanych przez strony tych umów. W istocie pośrednictwo stanowi usługę świadczoną na rzecz strony umowy, za którą wypłaca ona wynagrodzenie jako za odrębną działalność pośrednictwa. W tym kontekście celem takiej działalności jest uczynić wszystko co niezbędne, by dwie strony zawarły umowę, przy czym pośrednik nie ma żadnego interesu w zakresie treści umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawie C-235/00 CSC Financial Services, Rec. str. I-10237, pkt 39). Natomiast nie ma miejsca działalność polegająca na pośrednictwie, jeżeli jedna ze stron umowy zleca podwykonawcy cz. IV czynności faktycznych związanych z umową (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie CSC Financial Services, pkt 40).

24 Sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy pojęcie pośrednictwa w rozumieniu art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy, po pierwsze, wymaga, aby istniał stosunek umowny między podmiotem świadczącym usługę pośrednictwa kredytowego a jedną ze stron umowy kredytowej, a po drugie, na wypadek odpowiedzi przeczącej, czy wymaga bezpośredniego kontaktu między tym usługodawcą a dwiema stronami umowy kredytowej, aby przysługiwało zwolnienie wskazane w pkt 1 powyższego artykułu.

W przedmiocie konieczności istnienia umownego stosunku prawnego między pośrednikiem a stronami umowy

25 Należy stwierdzić, że czynności zwolnione z opodatkowania na mocy art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy definiuje się ze względu na charakter świadczonych usług, a nie osobę je świadczącą lub ich odbiorcę. Przepis ten nie odnosi się bowiem w ogóle do tych ostatnich podmiotów [zob. analogicznie – w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 3 i 5 szóstej dyrektywy – ww. wyrok w sprawie SDC, pkt 32 oraz – w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 6 tej dyrektywy – wyrok z dnia 4 maja 2006 r. w sprawie C-169/04 Abbey National, Zb.Orz. str. I-4027, pkt 66].

26 Stwierdzenie to zachowuje również aktualność w odniesieniu do charakteru stosunku między pośrednikiem a stronami umowy, ponieważ sformułowanie art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy nie zawiera żadnej wskazówki w tym zakresie.

27 W istocie jak wynika z orzecznictwa Trybunału, aby móc je zakwalifikować jako czynności zwolnione z opodatkowania w rozumieniu art. 13 cz. IV B lit. d) szóstej dyrektywy, wykonane usługi powinny tworzyć odrębną całość, która – jeżeli ją oceniać globalnie – w konsekwencji wypełnia specyficzne i istotne funkcje usługi pośrednictwa [zob. podobnie – w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 5 szóstej dyrektywy – ww. wyroki w sprawie SDC, pkt 66 oraz w sprawie CSC Financial Services, pkt 25, jak również – w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy – ww. wyrok w sprawie Abbey National, pkt 70].

28 W tym zakresie Trybunał orzekł, że działalność pośrednictwa stanowi działalność polegającą na pośredniczeniu, która może obejmować między innymi wskazywanie stronie danej umowy okazji do zawarcia takiej umowy, kontaktowanie się z drugą stroną i negocjowanie w

imieniu i na rzecz klienta warunków świadczeń wzajemnych, przy czym celem takiej działalności jest uczynienie wszystkiego, co niezbędne, aby dwie strony zawarły umowę, a sam pośrednik nie ma żadnego interesu w zakresie treści umowy [zob. podobnie – w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 5 szóstej dyrektywy – ww. wyrok w sprawie CSC Financial Services, pkt 39].

29 Z powyższego wynika zatem, że stwierdzenie istnienia działalności zwolnionej zgodnie z art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy niekoniecznie zależy od istnienia stosunku umownego między podmiotem świadczącym usługi pośrednictwa kredytowego a jedną ze stron umowy kredytowej.

30 Odmienne od tego, co podnosi rząd niemiecki, stwierdzenia tego nie podważa okoliczność, iż Trybunał wskazał w pkt 39 powyższego wyroku w sprawie CSC Financial Services, że działalność pośrednictwa stanowi usługę świadczoną na rzecz strony umowy, za którą wypłaca ona wynagrodzenie jako za odrębną działalność pośrednictwa.

31 W istocie przede wszystkim w powyższej sprawie CSC Financial Services istnienie umowy między usługodawcą a odbiorcą usługi, w tym przypadku odpowiednio między CSC Financial Services Ltd a Sun Alliance Group, nie było kwestią sporną. Jak wynika z pkt 7 wyroku w tej sprawie, w danym przypadku stosunek umowny istniał. Mimo tej okoliczności Trybunał stwierdził, z zastrzeżeniem dokonania oceny stanu faktycznego w sprawie przez sąd krajowy, że CSC Financial Services Ltd zdawała się wykonywać działalność podobną do działalności podwykonawcy, któremu strona umowy zleciła proste czynności faktyczne związane z umową, nienależące do zakresu zastosowania art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 3–5 szóstej dyrektywy (ww. wyrok w sprawie CSC Financial Services, pkt 40). Zatem stwierdzenie Trybunału dotyczące istnienia stosunku umownego między usługodawcą a odbiorcą usługi nie mogło mieć znaczenia w strukturze rozumowania Trybunału, jakie przypisuje mu rząd niemiecki w swoich uwagach.

32 Należy następnie przypomnieć, po pierwsze, że odwołując się w tej sprawie do pkt 64 i 66 powyższego wyroku w sprawie SDC, Trybunał podkreślił pierwszorzędne znaczenie charakteru działalności CSC Financial Services Ltd dla określenia, czy wykonała ona świadczenie zwolnione zgodnie z art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 3–5 szóstej dyrektywy (ww. wyrok w sprawie CSC Financial Services, pkt 23–28). Po drugie, stwierdził on w pkt 39 tego wyroku, tytułem wstępu, że nie było konieczne, by wystąpiło z pytaniem o dokładny zakres pojęcia „pośrednictwa”.

33 W konsekwencji zastosowanie zwolnienia przewidzianego w art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy nie może zależeć od istnienia stosunku umownego między podmiotem świadczącym usługi pośrednictwa kredytowego a jedną ze stron umowy kredytowej, lecz powinno być badane w świetle samego charakteru wykonanego świadczenia i jego celu, które zostały wskazane w pkt 23 niniejszego wyroku.

W przedmiocie konieczności bezpośredniego kontaktu między pośrednikiem a dwiema stronami umowy

34 Należy podkreślić, że sformułowanie art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy nie wyklucza co do zasady tego, by na działalność pośrednictwa składały się różne odrębne usługi, które mogły mieć miejsce w pojęciu „pośrednictwa w sprawie kredytów” w rozumieniu tego przepisu i korzystał z przewidzianego w nim zwolnienia [zob. podobnie – w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 3 szóstej dyrektywy – ww. wyrok w sprawie SDC, pkt 64, w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 5 szóstej dyrektywy – ww. wyrok w sprawie CSC Financial Services, pkt 23, jak również – w kontekście art. 13 cz. IV B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy – ww. wyrok w sprawie Abbey National, pkt 67].

35 W tej sytuacji z zasady neutralności podatkowej wynika, że podmioty gospodarcze powinny mieć możliwość wyboru modelu organizacyjnego, który z czysto gospodarczego punktu widzenia byłby dla nich najbardziej odpowiedni, nie narazając się na to, że dokonane przez nie czynności nie będą objęte zwolnieniem z opodatkowania przewidzianym w art. 13 cz. III B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy [zob. podobnie – w kontekście art. 13 cz. III B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy – ww. wyrok w sprawie *Abbey National*, pkt 68].

36 Jednak jak zostało wskazane w pkt 27 niniejszego wyroku, aby móc je zakwalifikować jako czynności zwolnione z opodatkowania w rozumieniu art. 13 cz. III B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy, wykonana usługa powinna tworzyć odrębny całość, która – jeżeli je oceniać globalnie – w konsekwencji wypełnia specyficzne i istotne funkcje usługi pośrednictwa.

37 W konsekwencji art. 13 cz. III B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy nie stoi na przeszkodzie temu, aby podobnie jak w okolicznościach sprawy przed sądem krajowym na usługę pośrednictwa kredytowego składały się dwa świadczenia, jedno wykonywane przez agenta głównego, to jest DVAG, w ramach negocjacji z instytucjami kredytowymi oraz drugie wykonywane przez subagenta, to jest skarżącego przed sądem krajowym, działającego w charakterze doradcy majątkowego w ramach negocjacji z kredytobiorcami.

38 Należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 39 powyższego wyroku w sprawie *CSC Financial Services* pośrednictwo stanowi działalność polegającą na pośredniczeniu, która może obejmować między innymi wskazywanie stronie danej umowy okazji do zawarcia takiej umowy, przy czym celem takiej działalności jest uczynienie wszystkiego, co niezbędne, aby dwie strony zawarły umowę, a sam pośrednik nie ma żadnego interesu w zakresie treści umowy. Zatem pojęcie pośrednictwa nie wymaga koniecznie, aby pośrednik działający jako subagent agenta głównego kontaktował się bezpośrednio z dwiema stronami umowy, aby negocjować wszystkie klauzule, jednakże pod warunkiem że jego działalność nie ogranicza się do zobowiązania do wykonania części czynności faktycznych związanych z umową.

39 Ponadto fakt, że klauzule umowy kredytowej zostały wcześniej określone przez jedną ze stron umowy, nie stanowi sam przez się przeszkody dla świadczenia usługi pośrednictwa w rozumieniu art. 13 cz. III B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy, ponieważ – jak wynika z poprzedniego punktu – działalność pośrednictwa może się ograniczać do wskazywania stronie danej umowy okazji do zawarcia takiej umowy.

40 W konsekwencji należy na pytanie drugie odpowiedzieć, że okoliczność, iż podatnik nie jest związany umownie z żadną ze stron umowy kredytowej, do której zawarcia się przyczyni, oraz że nie kontaktuje się bezpośrednio z jedną z tych stron, nie stanowi przeszkody do tego, aby świadczył on usługę pośrednictwa kredytowego, zwolnioną zgodnie z art. 13 cz. III B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

41 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) **Okoliczność, iż podatnik analizuje sytuację majątkową samodzielnie wyszukanych klientów w celu uzyskania dla nich kredytów, nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia istnienia usługi pośrednictwa kredytowego zwolnionej zgodnie z art. 13 cz. III B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji**

ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych – wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku, jeżeli w świetle poprzedzających wskazówek interpretacyjnych usług pośrednictwa kredytowego oferowany przez tego podatnika należy uznać za świadczenie główne, w stosunku do którego doradztwo majątkowe ma charakter pomocniczy z tym skutkiem, że to ostatnie dzieli los prawny pośrednictwa kredytowego. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy sytuacja taka ma miejsce w zawiśym przed nim sporze.

2) Okoliczności, że podatnik nie jest związany umownie z żadną ze stron umowy kredytowej, do której zawarcia się przyczyni, oraz że nie kontaktuje się bezpośrednio z jedną z tych stron, nie stanowi przeszkody do tego, aby świadczył on usług pośrednictwa kredytowego, zwolnioną zgodnie z art. 13 czł. B lit. d) pkt 1 szóstej dyrektywy 77/388.

Podpisy

* Język postępowania: niemiecki.